

ONDERWERP

Versterkingsalternatieven ringdijk Wilmkebreekpolder

PROJECTNUMMER

30144765

DATUM

25 juli 2023

ONZE REFERENTIE

N32KWF6T7DWD-1415076424-2703:1.0

VAN

Arcadis

AAN

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Inhoud:

1. Aanleiding
2. Doel van deze memo
3. Bestaande landschapshistorische waarden van de Wilmkebreekpolder
4. Effecten van de huidige versterkingsvariant op de landschapshistorische waarden
5. Ontwerputgangspunten vanuit landschaps-historisch perspectief
6. Alternatieve ontwerpen
7. Voorkeursalternatief

Bijlage 1: Verbeelding van de landschaps-historische waarden

1. Aanleiding

In het kader van het project Verbetering BoezemKaden (VBK) Wilmkebreekpolder voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is Arcadis bezig met plannen voor de versterking van de kering in de Wilmkebreekpolder. Deze polder en dijk zijn als provinciaal monument aangeduid als onderdeel van de Landsmeerdijk. Een gedeelte van de polderdijk en het plangebied valt bovendien binnen het rijksbeschermd stadsgezicht Amsterdam Noord.

Voor het versterken van de kering is het plan om een stukje van de dijk op te hogen, de berm van de dijk te verzwaren en een nieuwe afrit vanaf de Landsmeerdijk te realiseren. De uiteindelijke lengte met een versterkingsopgave is circa 340 meter.

De gemeente Amsterdam heeft aangegeven dat de landschapshistorische waarden in het dijkontwerp nadrukkelijk moeten worden meegenomen. Naar aanleiding van dit overleg heeft Arcadis een landschaps-historisch onderzoek gedaan voor de polder. Deze rapportage geeft een goed overzicht van de waardevolle elementen in het gebied.

2. Doel van deze memo

In deze memo worden verschillende alternatieve ontwerpen verkend voor de dijkversterking Wilmkebreekpolder, waarbij er meer aandacht is voor de landschapshistorische waarden in de polder. Het geeft een beknopt overzicht van de waardevolle elementen, de effecten van de huidige versterkingsvariant op deze waarden. Vervolgens wordt verkend welke alternatieven er zijn voor de versterking waarmee de landschapshistorische waarden niet of nauwelijks worden aangetast. De technische haalbaarheid van deze alternatieven worden nog nader onderzocht.

3. Bestaande landschaps-historische waarden van de Wilmkebreekpolder

Hieronder staat een overzicht van de landschapshistorische waarden binnen het plangebied zoals beschreven in de rapportage. In de bijlage is elke waarde verbeeld in kaart, profiel of afbeelding.

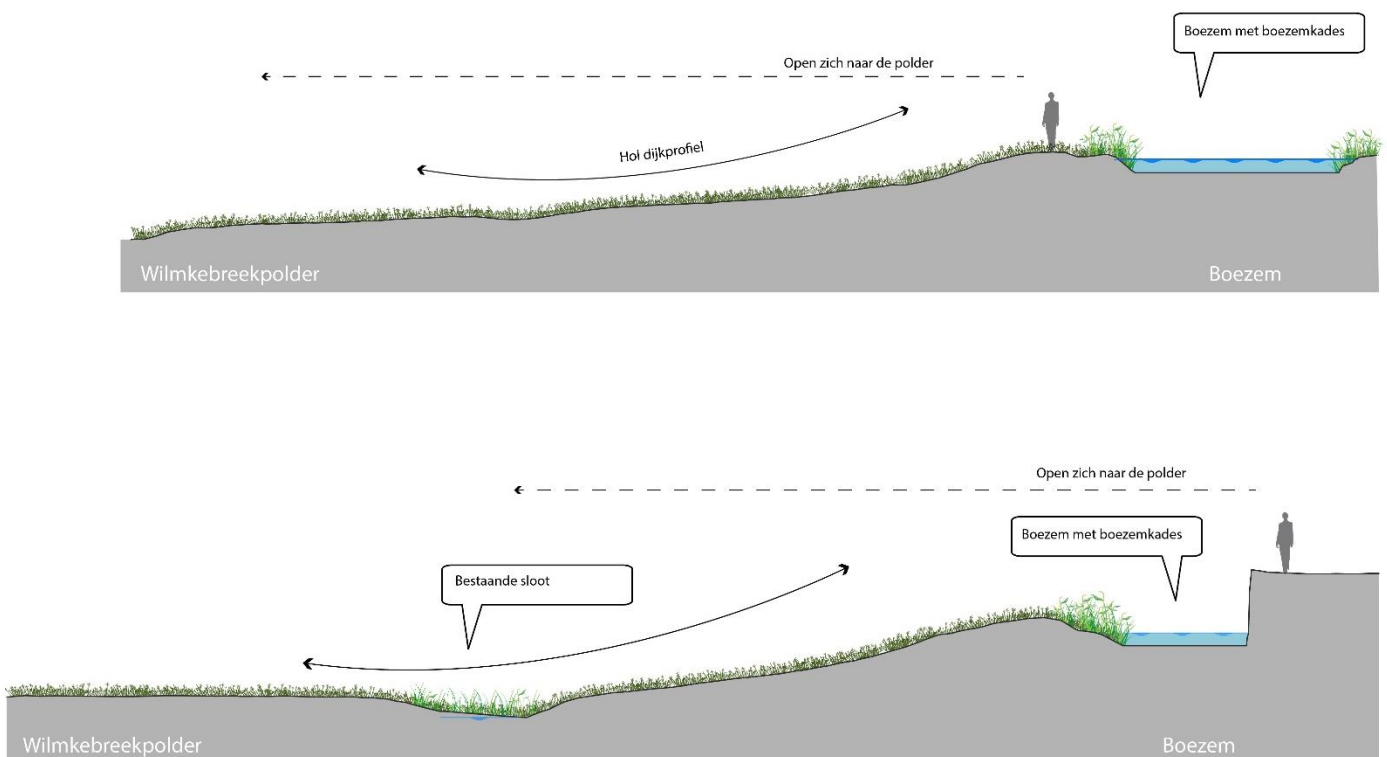
Landschapshistorische waardes binnen plangebied:

- De Landsmeerderdijk en de Wilmkebreekpolder zijn gezamenlijk als ensemble onderdeel van het provinciale monument Waterlandse Zeedijk en Noorder IJ- en Zeedijken. De elementen zijn waardevol vanuit de waterstaatkundige ontstaansgeschiedenis van dit deel van de Provincie en vanuit de structuur dragende functie die ze vervullen binnen het huidige landschap.
- De herkenbaarheid van het dijkprofiel van de Landsmeerderdijk, als onderdeel van het ensemble Waterlandse Zeedijk is een belangrijk onderdeel van de monumentale waarde.

- De ringdijk van de Wilmkebreepolder vertoont een duidelijke herkenbaarheid in het landschap.
- De mate waarin het landschap van de Wilmkebreepolder intact is. Dit een belangrijke factor in de monumentale waarde. Ten opzichte van de ontwikkelde en verstedelijkte omgeving is de Wilmkebreepolder een gave representatie van een 17e eeuwse droogmakerij, waarbinnen de landschapshistorische structuren zoals het slotenpatroon nog intact zijn.

Mate van intact zijn huidige landschap ten opzichte van de historische referentiesituatie:

- De ringdijk van de Wilmkebreepolder is ter plaatse van het plangebied grotendeels intact. Met name aan de zijde van de Landsmeerdijk in het westen en zuiden.
- Landsmeerdijk is grotendeels intact.

Figuur 1 Bestaande landschapshistorische waarden in het dijkprofiel

4. Effecten van de huidige versterkingsvariant op de landschapshistorische waarden

Het onderstaande overzicht van de effecten van de huidige versterkingsvariant is een bondige samenvatting zoals omschreven in het landschaps-historisch onderzoek Wilmkebreekpolder. De effecten op de waarden zijn verbeeld op kaarten in profiel.

Wilmkebreekpolder:

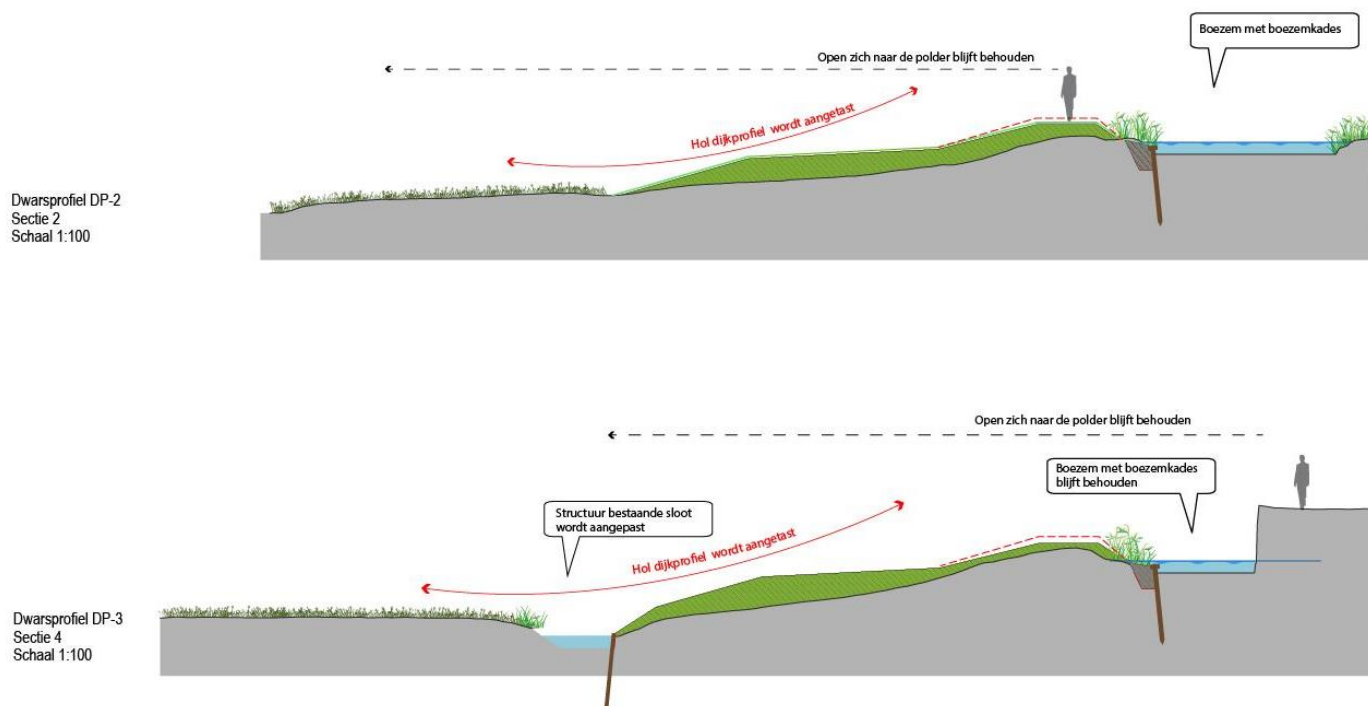
- Er wordt een significante hoeveelheid grond op het huidige dijktaalud aangebracht waardoor het aanzien van het huidige dijktaalud verandert.
- Verloop van de kruin richting de voet zal veranderen. Het landschaps-historische beeld wordt hierdoor aangetast.
- Monumentale waarde van het ensemble van de Wilmkebreekpolder wordt niet aangetast.
- Minimaal effect op de openheid en ruimtebeleving van het landschap van de Wilmkebreekpolder.
- Door de dijkversterking komt de ringdijk ten opzichte van de rest van het landschap hoger te liggen.

Landsmeerderdijk

- De toerit vormt een nieuwe toevoeging aan het dijklichaam en verandert het aanzicht van de dijk. Beperkte mate van aantasting van de monumentwaarde van de dijk. Belangrijk: er moet geconcludeerd worden dat wanneer het onoverkomelijk is dat er een toerit op de dijk gemaakt moet worden, deze locatie daar wel het beste voor leent.

Figuur 2 Effecten van de huidige versterkingsvariant op de landschapshistorische waarden

Figuur 3 Overzicht van bestaande kwaliteiten in het dijkprofiel

5. Ontwerputgangspunten vanuit landschapshistorisch perspectief

Het onderstaande overzicht geeft de uitgangspunten voor het ontwerp vanuit het landschapshistorisch perspectief zoals beschreven in de rapportage. De ontwerputgangspunten zijn aangevuld met betrekking tot de overgang van de versterking in de bestaande ringdijk aan de westzijde.

Wilmkebreepolder (versterking ringdijk)

- De ophoging van het gedeelte van de ringdijk in de Wilmkebreepolder dient te gebeuren door middel van een flauw talud dat de bestaande contouren en het hoogteverloop van de ringdijk zoals dat in de huidige situatie aanwezig is, zoveel mogelijk volgt.
- De mate van ophoging tot het technisch toelaatbare minimum te beperken, om zo het profiel van de ringdijk zo min mogelijk aan te tasten.
- Een te brede voet van de dijk dient te worden voorkomen, om zo te zorgen dat de zichtbaarheid van de ringdijk niet wegvalt.
- Aansluiting op het bestaande maaiveld met een vloeiende overgang uitvoeren.
- Het gave verkavelingspatroon van de Wilmkebreepolder intact laten. Slootdempingen en/of verleggingen aan de voet van de dijk dienen derhalve voorkomen te worden.
- Het heeft de voorkeur om de bestaande greppels aan de voet van het talud te behouden, die volgen namelijk de structuur van de voormalige omringende sloot.
- Ontwerpoptie: sloot aan de voorzijde van de ringdijk terugbrengen. Nu is dit een greppel.
- Geleidelijke overgang van droge dijkkrui naar boezem met een 'natte teen'. Hiermee ontstaat er een smalle strook watervegetatie waar men nog steeds overheen kan kijken, maar wel van betekenis is voor flora en fauna.

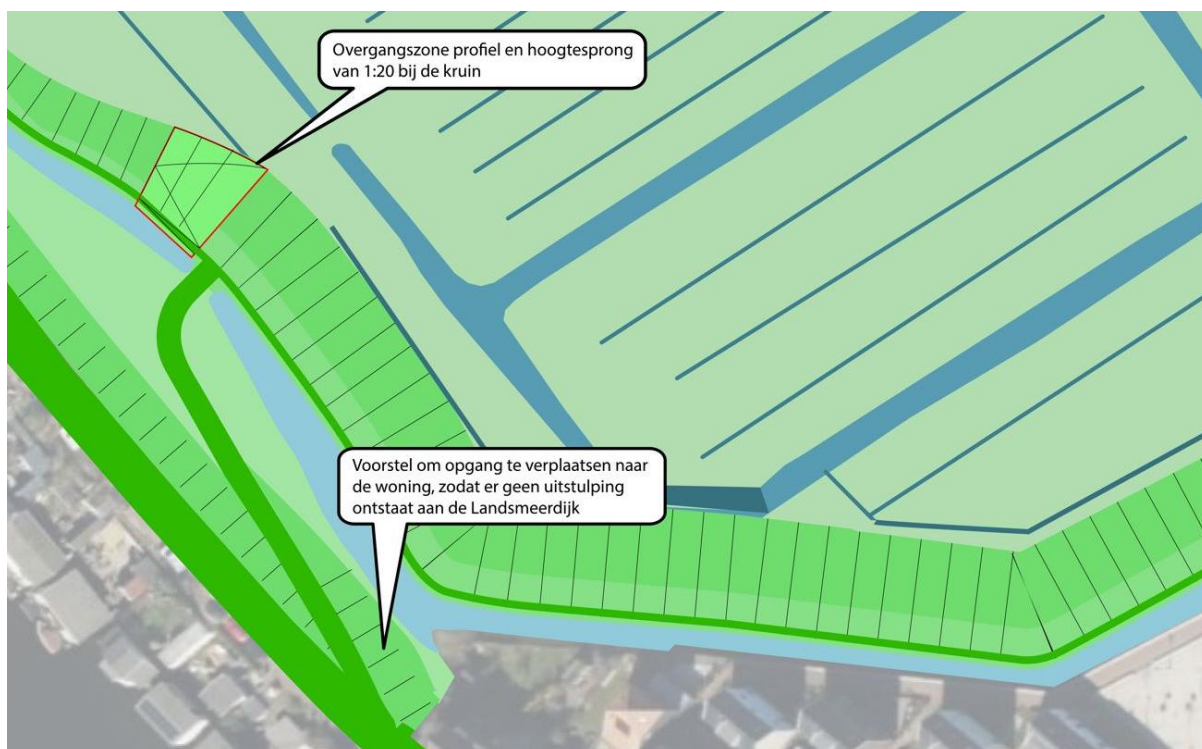
Figuur 4 Ontwerputgangspunt: bestaande oever met een geleidelijke overgang van dijk naar boezem

Landsmeerderdijk (toerit)

- Geen toerit aanleggen en het monumentale en beeldbepalende karakter van de dijk behouden.
- Indien dat niet mogelijk is in het steile karakter van het dijkprofiel aan te leggen of te kijken naar reversibele mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld een tijdelijke werkweg.

Overgang dijkversterking:

- De dijk moet zoveel mogelijk een continue lijn blijven. Daarom de overgangen met een zeer flauwe helling van 1:20 oplossen.
- Situeer de verspringing zoveel mogelijk in de bestaande bocht. Het holle talud vouwt zich in de bocht terug naar de bestaande kade, die ook een hol profiel heeft.

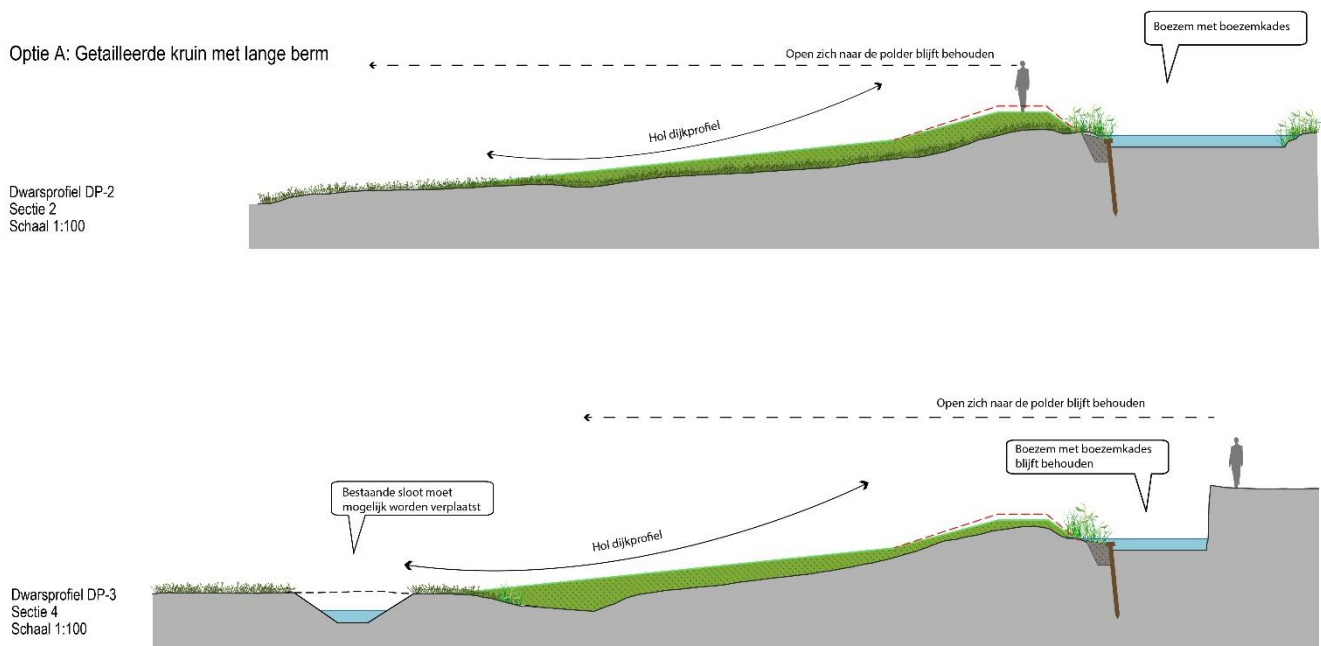
Figuur 5 Plankaart Indicatie overgang dijkversterking naar bestaande dijk aan de noord-westzijde

6. Alternatieve ontwerpen

Hieronder worden drie alternatieven geschetst die allemaal het 'holle dijkprofiel' als uitgangspunt nemen. Bij alle alternatieven gelden voor de overgang naar de boezem en de overgang van de versterkingsopgave in de bestaande dijk dezelfde principes.

6.1. Getailleerde kruin met lange steunberm

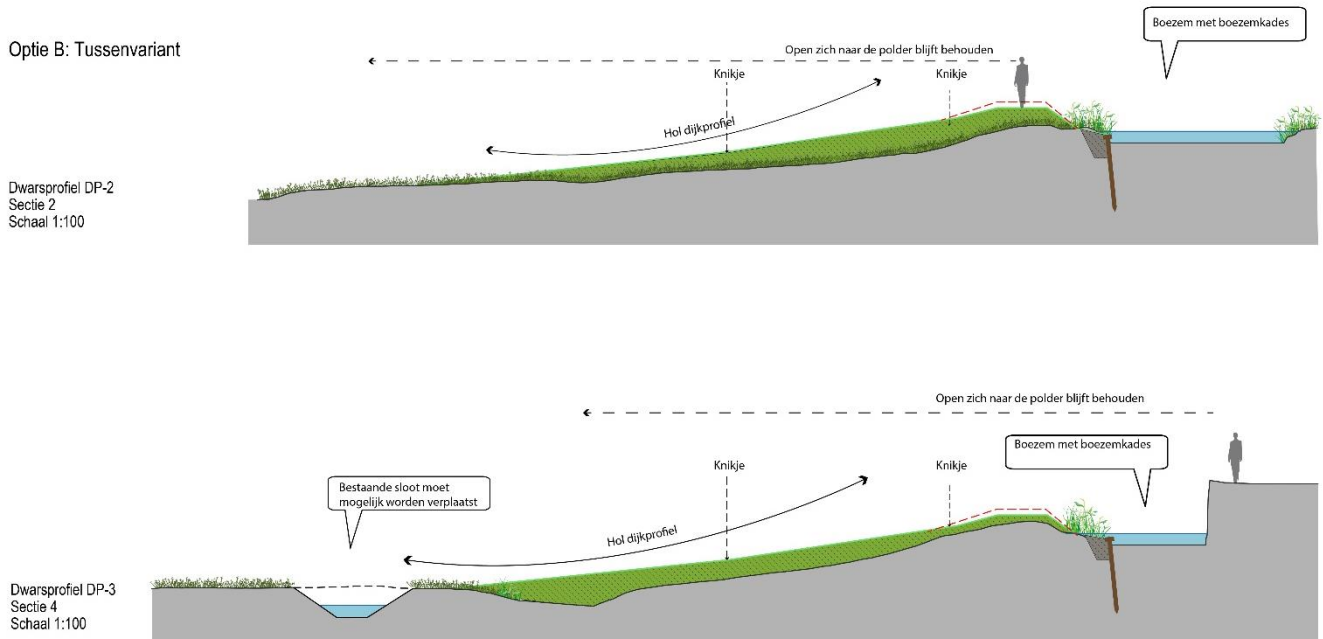
In deze variant is grofweg het bestaande maaiveld gevolgd en geabstraheerd tot een hol profiel. De boezemkade is aangezet met een getailleerde kruin. Dit profiel leidt tot een groter ruimtebeslag, dus mogelijk meer impact op de verkavelingsstructuur in de polder.

Figuur 6 Alternatief getailleerde kruin

6.2. Tussenvariant met dubbele knik

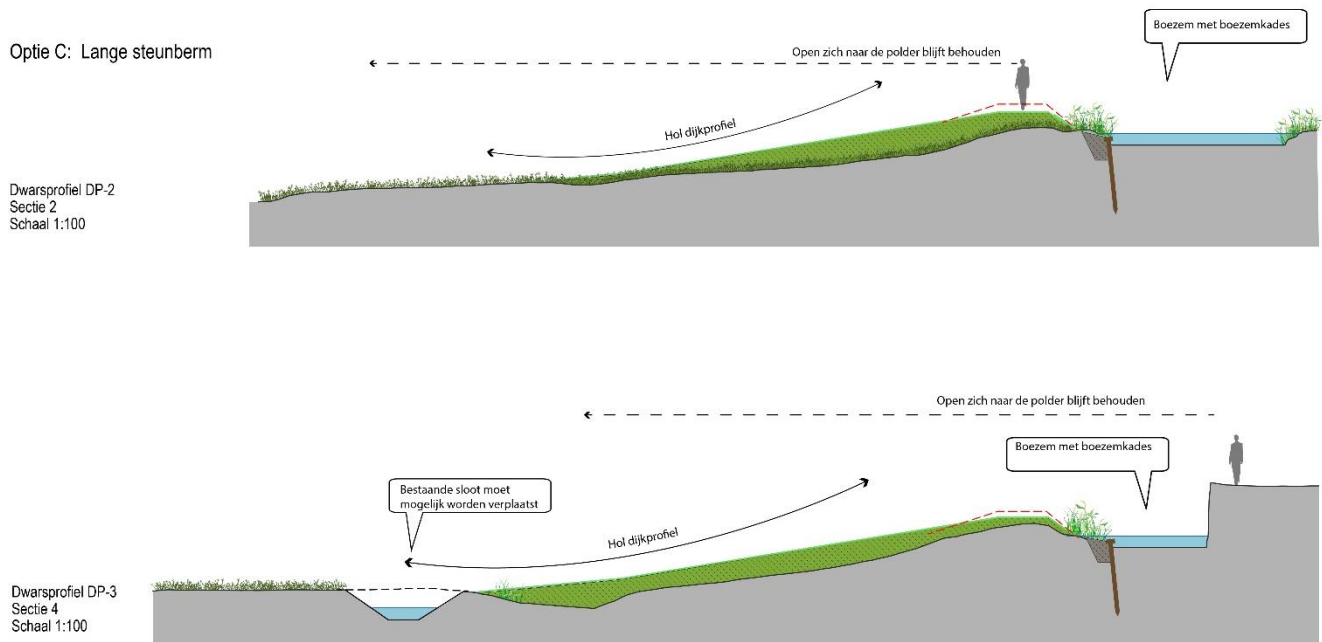
In deze variant is grofweg het bestaande maaiveld gevolgd en geabstraheerd tot een hol profiel. De boezemkade is aangezet met een getailleerde kruin. Dit profiel leidt tot een groter ruimtebeslag, dus mogelijk meer impact op de verkavelingsstructuur in de polder. In het profiel is een extra knikje gemaakt waardoor het holle profiel meer wordt aangezet. Mogelijk leidt dit tot een groter ruimtebeslag ten opzichte van de eerste variant.

Figuur 7 Alternatief tussenvariant

6.3. Lange steunberm tot de kruin

In deze variant volgt een langs steunberm vanaf de kruin van de kade tot het maaiveld. Hiermee is er minder ruimtebeslag nodig ten opzichte van de bovenstaande varianten omdat er meer grondmassa tegen de dijk wordt toegevoegd. De herkenbaarheid van de kade is in deze variant minder sterk dan in de bovenstaande varianten.

Figuur 8 Alternatief lange steunberm

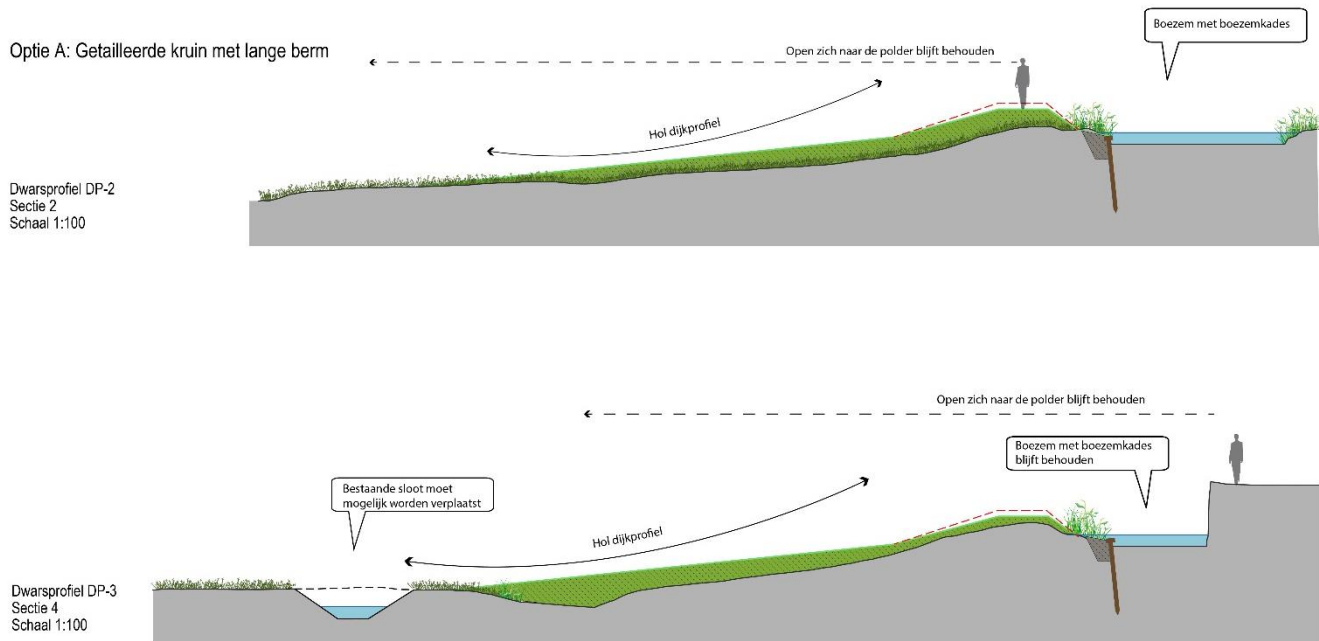
Figuur 5 geeft een indicatie van het ruimtebeslag met een hol dijkprofiel. Onderzocht moet worden hoe groot dit ruimtebeslag is en welke impact het heeft op de historische verkavelingsstructuur. Mogelijk kan deze verkaveling iets worden aangepast (zie donkerblauw op tekening).

7. Voorkeursalternatief

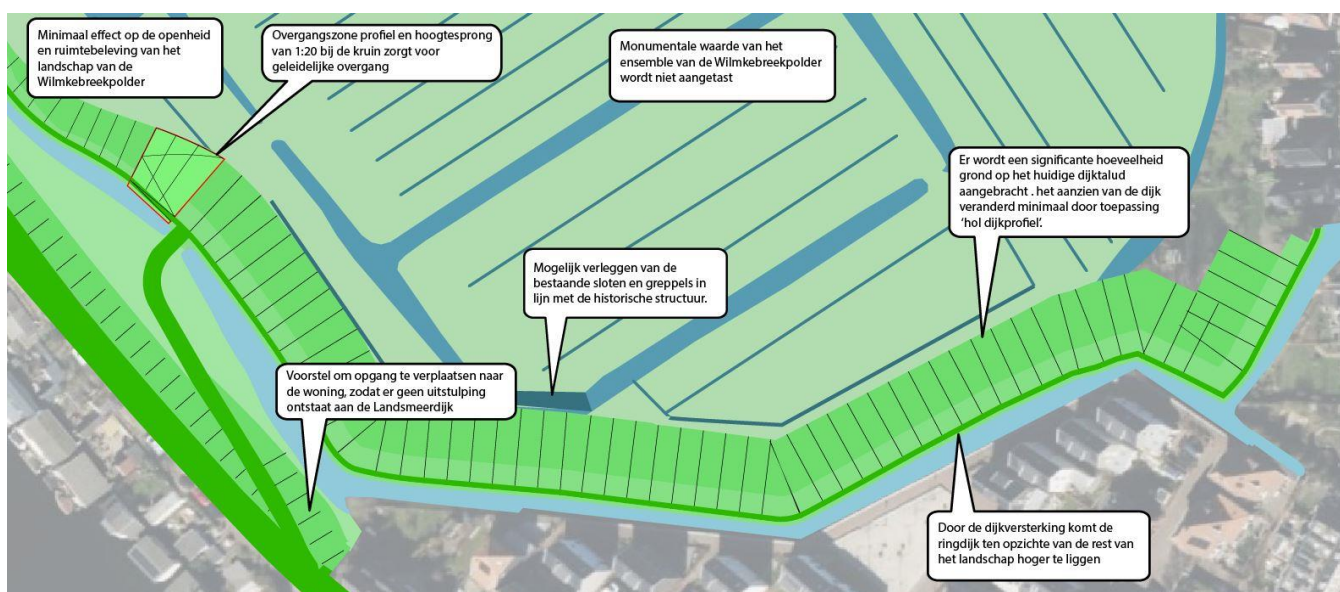
De alternatieven uit hoofdstuk 6 zijn gecontroleerd op de waterveiligheidsopgave. Hieruit bleek dat alternatief 6.2: 'tussenvariant met dubbele knik' geotechnisch niet haalbaar is. Van de overgebleven alternatieven is alternatief 6.1: getailleerde kruin het meest herkenbaar en gelijk aan het bestaande dijkprofiel. Deze variant is daarmee het voorkeursprofiel voor deze dijkversterking.

Getailleerde kruin met lange steunberm

In deze variant is grofweg het bestaande maaiveld gevolgd en geabstraheerd tot een hol profiel. De boezemkade is aangezet met een getailleerde kruin. Dit profiel leidt tot een groter ruimtebeslag, dus mogelijk meer impact op de verkavelingsstructuur in de polder. Als de sloten of greppels worden 'geraakt' door de versterking, dan wordt geadviseerd om deze te verleggen in lijn met het historische patroon (zie donkerblauw op onderstaande plattegrond).

Figuur 9 Voorkeursalternatief met getailleerde kruin

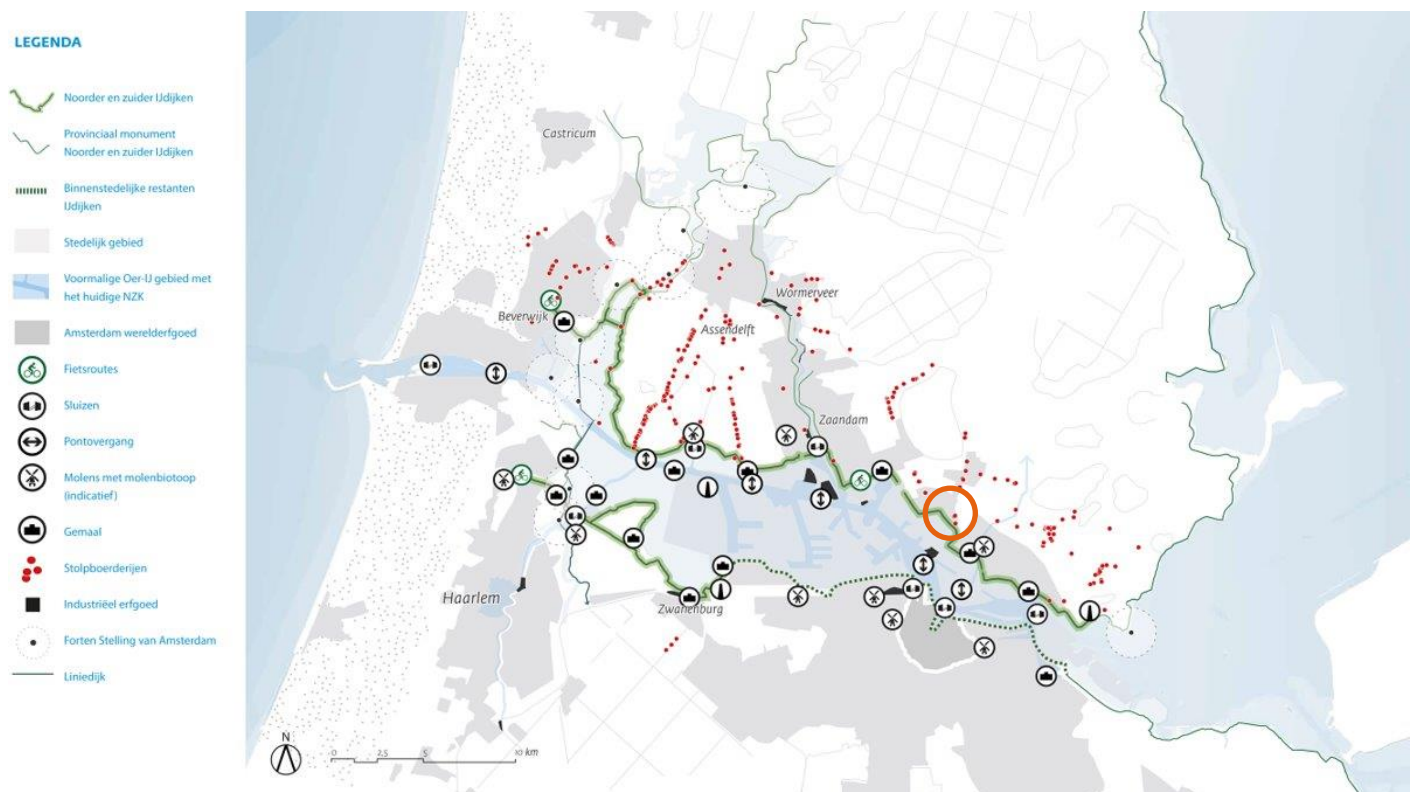

Figuur 10 Voorkeursalternatief met indicatief ruimtebeslag

Bijlage 1 Verbeelding van de landschaps-historische waarden

Landschapshistorische waarden binnen plangebied

- De Landsmeerderdijk en de Wilmkebreekpolder zijn gezamenlijk als ensemble onderdeel van het provinciale monument Waterlandse Zeedijk en Noorder IJ- en Zeedijken. De elementen zijn waardevol vanuit de waterstaatkundige ontstaansgeschiedenis van dit deel van de Provincie en vanuit de structuur dragende functie die ze vervullen binnen het huidige landschap.

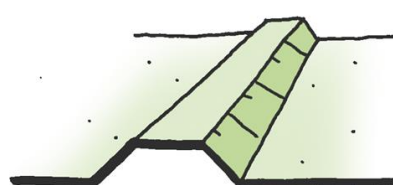

Figuur 11 Leidraad landschap en cultuurhistorie. Bron: Provincie Noord-Holland

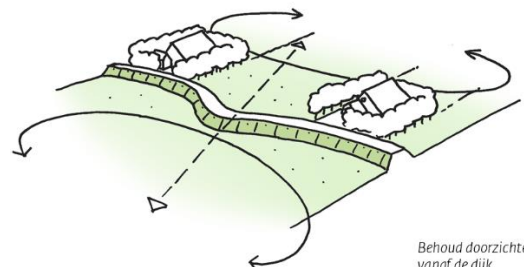
- De herkenbaarheid van het dijkprofiel van de Landsmeerderdijk, als onderdeel van het ensemble Waterlandse Zeedijk is een belangrijk onderdeel van de monumentale waarde. Volgens de leidraad is de ruimtelijke kwaliteit gebaat bij het herkenbaar houden van het historische en doorlopende dijktracé van de IJdijken door behoud van het bestaande symmetrische dijkprofiel en behoud van doorzichten naar het achterliggende open landschap.

Voorbeeld Zeedijk Assendelft

Symmetrisch dijkprofiel

Behoud doorzichten vanaf de dijk

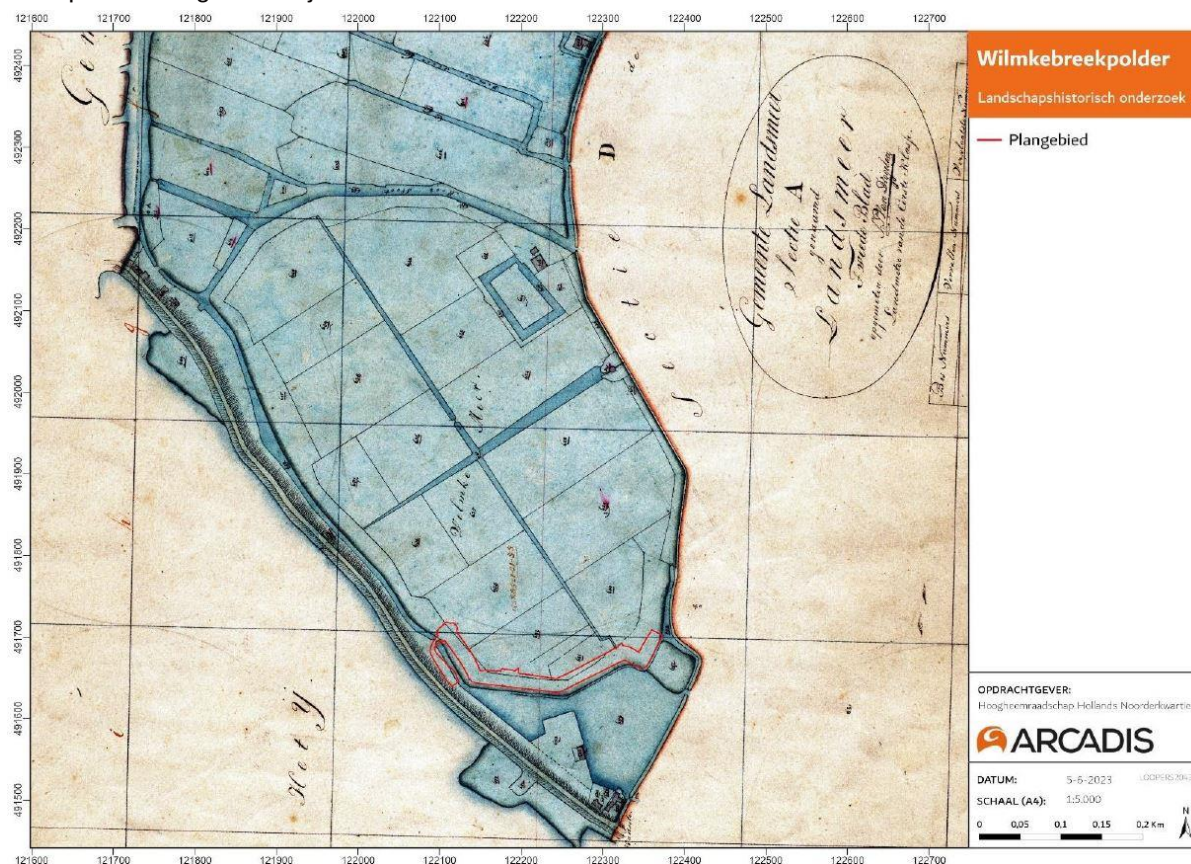
Figuur 12 Leidraad landschap en cultuurhistorie. Bron: Provincie Noord-Holland

- De ringdijk van de Wilmkebreekpolder vertoont een duidelijke herkenbaarheid in het landschap.

Figuur 13 Herkenbaarheid van de Wilmkebreekpolder. Bron: streetview

- De mate waarin het landschap van de Wilmkebreekpolder intact is. Dit een belangrijke factor in de monumentale waarde. Ten opzichte van de ontwikkelde en verstedelijkte omgeving is de Wilmkebreekpolder een gave representatie van een 17e eeuwse droogmakerij, waarbinnen de landschapshistorische structuren zoals het slotenpatroon nog intact zijn.

Figuur 14 Kadastrale kaart 1811-1832 oorspronkelijke aanwijzende tafel

Mate van intact zijn huidige landschap ten opzichte van de historische referentiesituatie

- De ringdijk van de Wilmkebreekpolder is ter plaatse van het plangebied grotendeels intact. Met name aan de zijde van de Landsmeerdijk in het westen en zuiden
- Landsmeerdijk is grotendeels intact.

Figuur 15 Luchtfoto van de Wilmkebreekpolder in Amsterdam-Noord